

Izmaiņas VSAA pakalpojumos no 2020.gada 1.janvāra

Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts

Paaugstināts **pabalsta** apmērs mēnesī personām ar invaliditāti.

Personām ar 1.grupas invaliditāti – **104,00** eiro.

Personām ar 2.grupas invaliditāti – **96,00** eiro.

Personām ar 3.grupas invaliditāti – **80,00** eiro.

Personām ar invaliditāti kopš bērnības ar 1.grupas invaliditāti – **159,50** eiro.

Personām ar invaliditāti kopš bērnības ar 2.grupas invaliditāti – **147,23** eiro.

Personām ar invaliditāti kopš bērnības ar 3.grupas invaliditāti – **122,69** eiro.

Ja pabalsts ir piešķirts, tad VSAA to pārrēķina un izmaksā jaunajā apmērā jau no janvāra. Iesniegums nav nepieciešams.

Bezdarbnieka pabalsts

Mainīts **bezdarbnieka pabalsta** saņemšanas ilgums un izmaksājamā pabalsta apmēra procentuālais sadalījums pa mēnešiem. Bezdarbnieka pabalsta izmaksas ilgums ir **8 mēneši**.

Pabalstu atkarībā no bezdarba ilguma izmaksā šādi:

- pirmos divus mēnešus — pilnā apmērā piešķirto bezdarbnieka pabalstu;
- nākamos divus mēnešus — 75 % apmērā no piešķirtā bezdarbnieka pabalsta;
- nākamos divus mēnešus — 50 % apmērā no piešķirtā bezdarbnieka pabalsta;
- pēdējos divus mēnešus — 45% apmērā no piešķirtā bezdarbnieka pabalsta.

Jaunā kārtība attiecas uz bezdarbniekiem, kuri bezdarbnieka statusu ieguvuši no 2020.gada 1.janvāra.

Precizēti pabalsta saņemšanas nosacījumi. Pabalstu izmaksā, ieskaitot Latvijas Republikas kredītiestādes vai Pasta norēķina sistēmas kontā. Tikai tad, ja bezdarbnieka pabalsts būs piešķirts saskaņā ar Latvijas noslēgtu starpvalstu līgumu sociālās drošības jomā vai Regulas nosacījumiem un bezdarbnieka dzīvesvieta ir ES/EEZ dalībvalstī vai līgumvalstī, pabalsts var tikt pārskaitīts uz attiecīgās ārvalsts kredītiestādes kontu.

Apdrošināšanas atlīdzības

Paaugstināts minimālais **atlīdzības** par darbspēju zaudējumu apmērs mēnesī. Tā kā minimālie pensiju apmēri ir atkarīgi no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēra, tad palielinās arī minimālais atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs:

80,00 eiro – personām ar 3.grupas invaliditāti;

112,00 eiro – personām ar 2.grupas invaliditāti;

128,00 eiro – personām ar 1.grupas invaliditāti.

Vienlaikus nevar saņemt atlīdzību par darbspēju zaudējumu vai atlīdzību apgādnieka zaudējumu un invaliditātes pensiju (iepriekš vienlaikus varēja saņemt abus pakalpojumus). Persona varēs izvēlēties un saņemt vienu, sev izdevīgāko pakalpojumu. Nosacījumu piemēro, ja atlīdzība vai pensija tiek piešķirta 2020.gada 1.janvārī vai vēlāk.

Ja pensija un atlīdzība piešķirta līdz 2019.gada 31.decembrim, minētie pakalpojumi vienlaikus tiek izmaksāti līdz lēmumā noteiktajam laikam. Pēc tam saņēmējam jāizdara izvēle, kuru no pakalpojumiem vēlas turpmāk saņemt.

Vienlaikus ir tiesības saņemt slimības pabalstu sakarā ar arodsaslimšanu vai nelaimes gadījumu darbā un atlīdzību par darbspēju zaudējumu (iepriekš slimības pabalsta izmaksu pārtrauca, ja tika piešķirta atlīdzība par darbspēju zaudējumu). Tas nozīmē, ka no 2020.gada 1.janvāra slimības pabalsta sakarā ar arodsaslimšanu vai nelaimes gadījumu darbā izmaksa netiek pārtraukta, ja personai tiek piešķirta atlīdzība par darbspēju zaudējumu.

Atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs, ja personai noteikta īpaša kopšana un nepieciešama otra cilvēka palīdzība, vairs netiks papildus palielināts.

Personām, kurām nepieciešama īpaša kopšana, tiek piešķirts valsts sociālais pabalsts 213,43 (personām ar invaliditāti no bērnības – 313,43) eiro apmērā. Lai dubultā netiktu kompensēta personas kopšana, no likuma tiek izslēgts nosacījums par atlīdzības apmēra palielināšanu līdz 50%, kā tas bija iepriekš.

Personām, kurām jau palielinātā atlīdzība ir piešķirta, to turpina izmaksāt līdz dienai, kad personai tiek noteikta vieglāka invaliditātes grupa (piemēram, no pirmās uz otro grupu).

Slimības pabalsts

Slimības pabalstu par slima bērna kopšanu, kuram ir diagnosticēta smaga saslimšana, piešķirs līdz bērna 18 gadu vecuma sasniegšanai un izmaksās ilgāku laika periodu:

- nepārtrauktas saslimšanas gadījumā – par ārstu konsīlija noteikto termiņu, kas vienā reizē nevar pārsniegt trīs mēnešu periodu. Kopumā ne ilgāk par 26 nedēļām (pusgadu), skaitot no bērna pirmās saslimšanas dienas;
- ja bērns slimo ar pārtraukumiem – ne ilgāk par trīs gadiem piecu gadu periodā.

Papildus darbnespējas lapai B jābūt ārstu konsīlija izsniegtam atzinuma par vecāka nepārtrauktas klātbūtnes nepieciešamību. Ja ārstu konsīlija atzinuma nav, tad tiesības saņemt slimības pabalstu par slima bērna kopšanu tiek noteiktas tāpat kā gadījumos, kad tiek kopts bērns vecumā līdz 14 gadiem.

Ja saslimis bērns vecumā līdz 18 gadiem, par kuru ir piešķirts bērna ar invaliditāti kopšanas pabalsts, tad slimības pabalsta piešķiršanai nav nepieciešams ārstu konsīlija atzinums.

Ārsta konsīlija atzinumu VSAA saņem elektroniski, šis dokuments vecākam nav jāiesniedz, pieprasot slimības pabalstu. Slimības pabalsts pēc jaunajiem nosacījumiem tiek piešķirts un izmaksāts, ja bērns saslimis 2020.gada 1.janvārī vai vēlāk.

Maternitātes pabalsts

Paplašināts personu loks, kurām ir tiesības saņemt maternitātes pabalstu.

Tiesības uz maternitātes pabalstu būs arī sievietēm, kuras zaudējušas darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu ne agrāk kā 60 dienas pirms grūtniecības vai dzemdību atvaļinājuma.

Vecāku pabalsts

Paplašināts vecāku pabalsta saņēmēju loks. Tiesības uz vecāku pabalstu ir arī sievietēm, kuras nav nodarbinātas pabalsta piešķiršanas dienā (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu"), bet viņām ir bijis piešķirts maternitātes pabalsts šādos gadījumos:

- kā sievietei, kura zaudējusi darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu ne agrāk kā 60 dienas pirms grūtniecības atvaļinājuma sākuma datuma,
- kā sievietei, kura zaudējusi darba ņēmēja statusu sakarā ar uzņēmuma likvidāciju 210 dienas pirms grūtniecības atvaļinājuma sākuma datuma,
- vai arī zaudējusi darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu grūtniecības vai dzemdību atvaļinājuma (maternitātes pabalsta saņemšanas) laikā.

Labvēlīgāki nosacījumi vecāku pabalsta piešķiršanā, ja dzimst bērni ar mazu vecuma starpību. Sievietei, kurai, kopjot bērnu vecumā līdz trim gadiem, piedzimst nākamais bērns, vecāku pabalsts par nākamā bērna kopšanu nedrīkst tikt noteikts mazāks par vecāku pabalstu, kāds bija piešķirts par iepriekšējo bērnu.

Ja vecāku pabalsts tiek piešķirts aizbildnim, audžuvecākam vai adoptētājam, tad ārpusģimenes aprūpētājam būs tiesības mainīt iepriekšējā pabalsta saņēmēja izvēlēto vecāku pabalsta izmaksas periodu.

Maternitātes, paternitātes, vecāku un slimības pabalstus izmaksā, ieskaitot Latvijas Republikas kredītiestādes vai Pasta norēķina sistēmas kontā, izņemot pabalstus, kas piešķirti saskaņā ar starpvalstu līgumiem vai Regulas nosacījumiem.

Mainīts pabalstu piešķiršanas termiņš – lēmums par pabalsta piešķiršanu jāpieņem 10 darba dienu laikā (iepriekš – 10 dienu laikā), no brīža, kad VSAA saņēmusi pabalsta piešķiršanai nepieciešamos dokumentus un citu informāciju.

Bērna adopcijas pabalsts un pabalsts aizbildnībā esoša bērna uzturēšanai

Pabalsta apmērs vairs nav atkarīgs no uzturlīdzekļu apmēra, kas tika piesaistīts minimālajai darba algai valstī, bet ir noteikta summa. Pabalsta apmērs nemainās, tas paliek līdzšinējā apmērā:

- par bērnu līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai – 107,50 eiro mēnesī;
- par bērnu no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai – 129,00 eiro mēnesī.

Vecuma pensija

2020.gadā pensijas vecums būs 63 gadi un 9 mēneši, pensijas vecums priekšlaicīgas pensionēšanās gadījumā **61 gads un 9 mēneši**.

Piešķirot vecuma pensiju 2020.gadā, apdrošināšanas iemaksu algas indekss – **1,1029**.

Noteikti **jauni minimālie vecuma pensijas apmēri**, kas atkarīgi no minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzes 80 eiro (personām ar invaliditāti no bērnības –122,69 eiro), kurai atkarībā no personas apdrošināšanas stāža piemēros noteiktu koeficientu.

Ja apdrošināšanas stāžs ir no 15 līdz 20 gadiem:

- minimālais pensijas apmērs – **88** eiro,
- personām ar invaliditāti kopš bērnības – **134,96**

Ja apdrošināšanas stāžs ir no 21 līdz 30 gadiem:

- minimālās pensijas apmērs – **104** eiro,
- personām ar invaliditāti kopš bērnības – **159,5**

Ja apdrošināšanas stāžs ir no 31 līdz 40 gadiem:

- minimālās pensijas apmērs – **120** eiro,
- personām ar invaliditāti kopš bērnības – **184,04**

Ja apdrošināšanas stāžs ir 41 gads un vairāk:

- minimālās pensijas apmērs – **136** eiro,
- personām ar invaliditāti kopš bērnības – **208,57**

Ja minimālā vecuma pensija ir piešķirta, tad VSAA to pārrēķina un izmaksās jaunajā apmērā jau no janvāra. Iesniegums nav nepieciešams.

Invaliditātes pensija

Noteikti **jauni invaliditātes pensijas minimālie apmēri**, kas atkarīgi no valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta izmaiņām personām ar invaliditāti, t.sk. kopš bērnības..

1. grupa, minimālais apmērs – **128** eiro, personai ar invaliditāti no bērnības **196,30** eiro;
- 2.grupa, minimālais apmērs – **112** eiro, personai ar invaliditāti no bērnības **171,77** eiro;
- 3.grupa, minimālais apmērs – **80** eiro, personai ar invaliditāti no bērnības **122,69** eiro.

Ja minimālā invaliditātes pensija ir piešķirta, tad VSAA to pārrēķinās un izmaksās jaunajā apmērā jau no janvāra. Iesniegums nav nepieciešams.

Ienākuma nodoklis

Ar iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN) **neapliekamais minimums pensijām 2020.gadā ir 300 eiro** mēnesī, bet IIN likme nemainās, pensijām līdz 1667 eiro mēnesī būs 20%, savukārt par to daļu, kas ir virs 1667 eiro – 23%.

Pensiju 2.līmeņa kapitāla izmantošana

Pensiju 2.līmeņa dalībniekam, kurš vēl nav pieprasījis vecuma pensiju (tai skaitā priekšlaicīgi un ar atvieglotiem noteikumiem), ir tiesības izvēlēties, **kam atstāt savu pensiju 2.līmenī uzkrāto kapitālu gadījumā, ja nomirst līdz vecuma pensijas piešķiršanai**. Var izvēlēties pievienot norādītās personas pensiju 2.līmenī uzkrātajam kapitālam, atstāt mantojumā Civillikumā noteiktajā kārtībā vai ieskaitīt valsts pensiju speciālajā budžetā – izvēle jāpaziņo VSAA, iesniedzot iesniegumu *Par uzkrātā valsts fondētās pensijas kapitāla izmantošanu nāves gadījumā pirms vecuma pensijas piešķiršanas*.

Pensiju 2.līmeņa dalībniekam, pieprasot VSAA piešķirt vecuma pensiju (tai skaitā priekšlaicīgo un atvieglotiem noteikumiem), **uzreiz būs jāizdara izvēle**, vai uzkrāto pensiju 2.līmeņa kapitālu pievienot pensiju 1.līmeņa kapitālam vai iegādāties dzīvības apdrošināšanas (mūža pensijas) polisi. Šīs izvēles izdarīšanu nevarēs atlikt uz vēlāku laiku, kā tas bija līdz šim.